

Се СЯОНАНЬ,
асп. кафедри комп'ютерних технологій
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка;

Наук. кер. **Ігор ГЕВКО,**
д-р. пед. наук, проф.
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка

ДО ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ІНДИВІДУАЛЬНОГО СТИЛЮ ЕСТРАДНОГО ВИКОНАВЦЯ

У дослідженні висвітлюємо проблему розвитку індивідуального стилю співака-виконавця. Увагу зосереджено на аспекті естрадної манери виконання, яка насамперед вимагає професійного підходу, а головною умовою росту співака-виконавця є наполеглива систематична робота зі своїм голосовим апаратом у різних напрямках.

Ключові слова: вокальна педагогіка, навчальний процес естрадний спів, академічна манера виконання, професійний ріст співака-виконавця.

У вітчизняній вокальній педагогіці існує думка, що «вокальне» потрібно опановувати свідомо. Отож, щоб навчальний процес відбувався ефективно, з набуттям певної майстерності, голосовий ресурс використовувався якомога довше, треба вчитися правильно дихати (оскільки це позначається на тривалості звуку, щільності тону та насиченості тембру) [3]. Головною умовою росту професіоналізму естрадного виконавця є наполеглива систематична робота зі своїм голосовим апаратом у напрямі як фізичному, так і у психологічному.

Важливо, щоб усі зміни звуку були усвідомленими, а не випадковими й мимовільними. Безумовно, що естрадний спів вимагає професійного підходу. Виконавець повинен оптимально використовувати свій природний потенціал, наполегливо працювати над вдосконаленням вокально-виконавських навичок.

У процесі розвитку вокальної техніки необхідно приділяти увагу вокальним *piano* та *pianissimo*, які є важливим технічним елементом для легких

голосів та значно збільшують їх діапазон. Сила звучання досягається за рахунок високої позиції звука. При співі ріано підзв'язковий повітряний тиск зменшується відповідно зменшенню сили звука, що призводить до збільшення поздовжнього натягування зв'язок для підтримання висоти звука. Зменшення сили звука вимагає поліпшення біоакустики голосового апарату. Цьому сприяє відкрита рото-гортань, використання заокругленого звука та спів на голосні «о», «у». При опануванні чоловічими голосами техніки ріано слід розвивати медіум за два-три тони до перехідних звуків [2].

Медіум повинен вільно переходити у фальцет на верхніх звуках і навпаки. Так, у фальцеті завжди є доля грудного звучання, розвиток якого впливає на стійке, насичене звучання медіуму на верхній ділянці діапазону. У жіночих голосів формування ріано досягається у результаті заокруглення звука та збільшення активності головних резонаторів. При співі ріано потрібно зосередити увагу на вільному положенні гортані та м'якості звучання.

На думку вокалістів, оволодіння технікою ріано та *pianissimo* сприяє збагаченню художньо-виразних засобів виконавства та збереженню голосу виконавця [3, с. 324].

Важливо зазначити, що сучасний естрадний вокал з погляду вокальної техніки синтезує прийоми, характерні для академічного та народного вокалу, а також прийоми, поширені в рок-, поп-музиці, як наприклад: йодлі, субтони, гроулінг, скримінг та інші. Так, «драйв» або гроулінг – спів хриплим звуком, який використовується у стилях: хард-рок, блюз, альтернатива. Популярність гроулінгу тісно пов'язана з виконавським феноменом «негритянського драйву» Луї Армстронга. Цей прийом вважається шкідливим для академічного вокалу, але досить поширений у естрадному сольному співі. Використання спеціальних вокально-технічних вправ дає змогу розвинути вокальні можливості естрадного співака, «відкрити» верхній регістр, збільшити вокальний діапазон, зберігаючи при цьому співацький голос [1].

Окрім класичних прийомів вокалу, які є в арсеналі кожного естрадного виконавця, існує ціла низка специфічних, які допомагають співакові творити

власну неповторну індивідуальність. Так, наприклад, «прийом розщеплення допомагає співакові до чистого звуку додавати певну частку іншого звуку, що часто буває не музичним, а просто шумом. Один дихальний потік при цьому ніби розщеплюється на два. До розщеплення можна віднести деякі прийоми народного співу (наприклад, «горловий спів» народів Азії), а також широко відомі субтон і драйв» [4, с. 92].

Один з найважливіших в арсеналі рок-вокалістів є прийом розщеплення, який називають англійським словом «драйв», яке означає бурхливий сплеск енергії. Існує також кілька його підвидів: гроулінг, рев, хриплий голос, дет-вокал тощо. Ще яких-небудь десять років тому вважалося, що після використання цього прийому голосові зв'язки можна просто виплюнути – вони вже більше не знадобляться. Класичні вокалісти вважають його порушенням всіх норм і правил, а педагоги старої школи впевнені, що навчити так співати не можна – це чи є від природи, чи ні.

Існує також прийом співу з придибом, який фахівці називають *субтоном*. Приклади цього прийому можна почути в джазі і поп-музиці, наприклад у Cher, Tanita Tikaram, Tony Braxton та ін.

Обертонний спів також відомий як «горловий спів». Використання розщеплення для виконання обертонів до основного тону дає змогу виспівувати по два звуки одночасно. Цей прийом характерний для азійської музики (Тібет, Тива, Монголія та ін). *Прийом гліссандо* у колі фахівців відомий як «слайд». Для нього характерний плавний перехід з ноти на ноту. Фальцет ще називають співом «без опори», що «дозволяє значно розширити діапазон у бік високих нот. Нерідко зустрічається в джазі і поп-музиці» [4].

Йодль відомий ще як «тірольський спів». Його суть полягає у «різкому переході зі співу «на опорі» на фальцет. В сучасній музиці широко використовується такими виконавцями, як Dolores O'Riordan (Cranberries), Alanis Morissette, Billie Myers і багатьма іншими. З деяких пір одержав поширення так званий «зворотний йодль», що полягає, як неважко здогадатися,

у різкому переході з фальцета на «опору». Приклади виконання цього прийому можна знайти, наприклад, в піснях Linda Perry (4 Non Blondes)» [4].

Прийом «штробас» характеризується дуже низькими нотами, які неможливо заспівати нормальним голосом. Звук дуже специфічний, тому в музиці використовується рідко. Наприклад, у Britney Spears – в «Oops, I did it again». Розмовною манерою співу користуються всі. «Народну манеру співу зазвичай називають «білим звуком», «відкритим співом», на противагу округленому прикритому звучанню голосу в академічній манері. Прикривання звуку, яким людина зазвичай від природи не володіє, дає можливість співаку отримати рівний (за тембром та силою звучання) двооктавний (і більше) діапазон змішаного звучання з плавним переходом від грудної частини діапазону до головного. Хто вміє прикривати, той зуміє і відкрити. Але той, хто співає тільки відкритим звуком, ніколи прикрити не зможе» [2].

На сучасній естраді в основному виступають співаки та співачки в напівприкритій манері. При напівприкритому співі положення губ близьке до розмовного, але з піднятим м'яким піднебінням. При такому співі збільшується обсяг рото-гортанної порожнини і досягається півтораоктавний діапазон голосу вже не в чистому грудному, а в змішаному звучанні. При цьому помітно збільшується амплітуда вібрато голосу співака, голос перестає бути прямим; тембр стає «насиченим», барвистим і емоційним. Але у верхньому регістрі при насиченому звучанні з'являється тремтячий тембр, «баранчик» – сигнал про напруженість голосових зв'язок. Прикриття перехідних звуків і головного регістра у академічній постановки голосу приводить до створення захисних механізмів голосового апарата. Ігнорування закритого звуку позбавляє верхні ноти гарного тембру, а також може спричинити передчасне псування голосу.

Часто мимоволі, а часом і свідомо багато наслідують улюблених естрадних виконавців, сліпо копіюючи їх манеру співу. Далеко не всім це йде на користь. Народження гарного співочого голосу для одних – щаслива несподіванка, а для інших – довга і копітка праця.

Висновки. Як засвідчує вокально-педагогічна практика, за допомогою індивідуально підібраних, раціональних вокально-інтонаційних вправ можна успішно ліквідувати різні недоліки звучання естрадної манери голосу. Сутність методологічної бази педагогіки естрадного сольного співу складає сукупність вищезазначених принципів та практичних прийомів вокального навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонюк В. Г. Вокальна педагогіка (Сольний спів) : підручник для студентів і викладачів сольного співу. Київ : ЗАТ «Віпол», 2007. 174 с.
2. Антонюк В.Г. Постановка голосу : навч. посібник. Київ : Українська ідея, 2000. 126 с.
3. Прохорова Л. Українська естрадна вокальна школа: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів культури і мистецтв III–IV рівнів акредитації. Вид. 2-е. Вінниця : Нова книга, 2006. 384 с.
4. Прядко О. М. Розвиток співацького голосу : методичні рекомендації для викладачів вокалу та студентів музично-педагогічних факультетів вищих навчальних закладів. Кам'янець-Подільський : ПП Буйницький О. А., 2009. 92 с.